

Een onorthodoxe weg naar een toekomstvisie

GEMEENTE ZAAANSTAD BETREKT MET BEHULP VAN ENQUÊTE INWONERS BIJ DISCUSSIE OVER STRUCTUURSCHETS

Dit najaar zal door de gemeente Zaanstad een structuurschets worden vastgesteld, waarin de globale ontwikkeling tot 2015 is neergelegd. Voor de totstandkoming van de structuurschets heeft Zaanstad gekozen voor een onorthodoxe weg. De structuurschets wordt nu eens niet als een kant en klaar produkt in de inspraak aan de bevolking voorgelegd. Zaanstad heeft er voor gekozen de bewoners eerder bij het besturen te betrekken.

In opdracht van het college zijn drie scenario's voor de toekomst van Zaanstad tot 2015 opgesteld; het gewestelijk, het lokaal en het kernen-scenario. Politieke partijen in de gemeenteraad is gevraagd de discussie met inwoners en belangengroeperingen aan de hand van deze scenario's te voeren. Gevoed met de meningen

uit de consultatieronde zal het college tot een standpuntbepaling komen.

SCENARIO'S

Het *gewestelijk scenario* is een groei-scenario, waarin Zaanstad zich volop inleeft in haar rol als lid van het Regionaal Orgaan Amsterdam (ROA) en naast haar eigen problemen een deel van de sores van de buurgemeenten tracht op te lossen. In het gewestelijk scenario worden tot 2015 20.000 woningen gebouwd. Voor die woningproductie worden alle locaties uit de kast gehaald, waaronder het veenweidegebied Guisveld en eventueel de Oostzanerpolder, een locatie op het grondgebied van de buurgemeente Oostzaan. Het gewestelijk scenario gaat uit van een groei van het aantal inwoners van 130.000 nu tot 148.000 in 2015. Nieuwe bedrijfsterreinen moeten leiden

tot 10.000 nieuwe arbeidsplaatsen, zowel in de industrie als in kantoren.

Het *lokale scenario* is minder ambitieus en gaat uit van een 'natuurlijke groei'. De 11.000 nieuwe woningen tot 2015 zijn vooral bestemd zijn voor de eigen bewoners, het Guisveld wordt stadspark. De omstreken bouwlocaties Westzijderveld en Oostzanerpolder zijn geschrapt. Nieuw bedrijfsterrein wordt voor de eigen bedrijvigheid ingericht. Het lokaal scenario betekent een lichte daling van de werkgelegenheid en van het inwonertal.

Tenslotte is er het *kernen-scenario*. In dit scenario wordt ervan uitgegaan, dat enige woningbouw noodzakelijk is om het voorzieningenniveau in de Zaanse kernen zoveel mogelijk op peil te houden. De bouw van 8000 woningen tot 2015 wordt zo ingepast dat de fysieke structuur van de gemeente (een in dikte variërend lint bebouwing langs de Zaan) nauwelijks wordt aangetast. De kernen Krommenie, Assendelft en Westzaan behouden hun landelijk karakter. In het kernen-scenario daalt het inwonertal met 7000 tot 123.000 in 2015.

ENQUÊTE

Om de meningen van de inwoners over de toekomst van hun gemeente te peilen, liet Zaanstad een enquête uitvoeren waarin ook de drie scenario's werden voorgelegd. Op het onderzoek valt nogal wat af te dingen. Ten eerste is uit tijdgebrek gekozen voor een telefonische benadering van de respondenten, een methode die meer geschikt is voor peilingen van het voorkeursmerk broodrooster dan voor de toekomst van een stad. In de enquête is nauwelijks aandacht geschonken aan de consequenties van de keuze voor een scenario. In een gemeentelijke brochure wordt erop gewezen dat iedere optie zowel iets 'zuurs' als iets 'zoets'

Bouwen op stedelijke locaties: de Zaanoevers. Foto: Martijn Gallenkamp

heeft: blijven landschappelijk waardevolle gebieden intact, dan zal een deel van de woningzoekenden haar heil elders moeten zoeken. Wil men het openbaar vervoer uitbreiden, dan zal het inwonertal fors moeten toenemen. De voor- en nadelen van de scenario's zijn in de enquête echter niet belicht. Vragen zijn geïsoleerd van elkaar gesteld, waardoor teveel ruimte is gelaten om een 'pret-pakket' samen te stellen. Wat bijvoorbeeld te denken van de vraag of er in Zaanstad uitsluitend voor Zaankanters, of ook voor mensen van buiten Zaanstad gebouwd moet worden. Zo apart gevraagd, getuigt het bijna van egoïsme en xenofobie om de enquêteur het hokje 'alleen bouwen voor Zaankanters' in te laten vullen. De meeste respondenten waren dan ook zo ruimhartig ook te willen bouwen voor de instroom. Zou bij deze vraag uiteengezet zijn hoeveel ruimte het alleen al kost om de eigen bevolking te huisvesten en wat de consequenties zouden zijn van het bouwen voor de regio (hoeveel trouwens?), dan zouden de antwoorden waarschijnlijk anders hebben geluid.

Door de wijze van vraagstelling krijgen alle politieke kleuren de gelegenheid de onderzoeksresultaten voor hun karretje te spannen. Zo is 68% van de respondenten van mening dat Zaanstad ook voor de instroom moet bouwen, maar is tegelijkertijd een ruime meerderheid voorstander van het meest behoudende kernen-scenario; 7% sprak een voorkeur uit voor het gewestelijk, 16% voor het lokale en 68% voor het kernen-scenario.

TRUC?

Bij scenario-onderzoeken rijst de vraag hoe reëel de verschillende opties zijn. Het is een bekende truc twee extreme en niet realistische scenario's af te zetten tegen een door de opsteller gewenste reële optie, die bij gebrek aan beter op de grootste steun kan rekenen.

Is deze truc in het Zaanse geval ook toegepast? Het college heeft te kennen gegeven, zelf nog geen keuze te hebben gemaakt en zich onder meer te laten leiden door de resultaten van de brede consultatie-ronde. Het zou bedenkelijk zijn

wanneer dit de waarheid zou zijn. De Zaanse bestuurders hebben uiteraard wel degelijk een mening over de gewenste ontwikkeling van hun stad. Het lokale scenario belichaamt het beste het college-standpunt: Zaanstad bouwt in eerste instantie voor de 13.000 eigen woningzoekenden en dan zoveel mogelijk op ste-

scenario echter gevaarlijk dichterbij. In 1994 zal het intergemeentelijk structuurplan voor het ROA worden vastgesteld. Daarin moeten locatie-keuzes worden gemaakt voor de extra woningtaakstelling die de regio Amsterdam door het rijk krijgt opgelegd. Het is de vraag hoeveel waarde andere ROA-gemeenten hechten

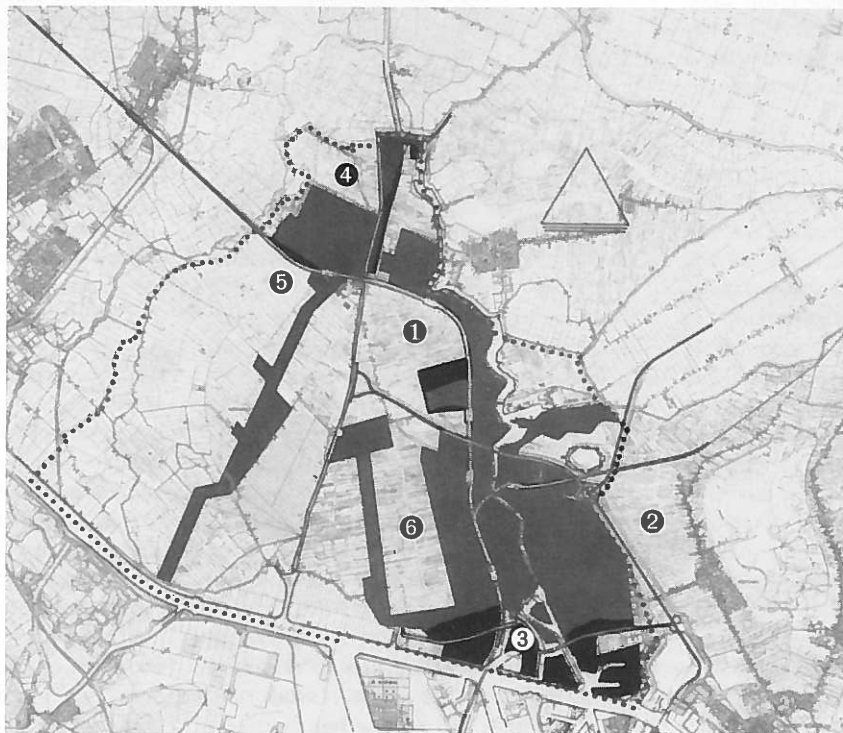
aan het open houden van natuurwetenschappelijk waardevolle gebieden.

De tweede externe factor is het rijksbeleid: het rijk heeft aangekondigd, Zaanstads rijksbijdrage uit het stadsvernieuwingsfonds met ingang van 1994 te halveren. De plannen voor de binnenstedelijke woningbouw met hun hoge (bodemsanerings-) kosten hangen daarmee aan een zijden draad. Daarnaast wordt het uitgangspunt 'bouwen voor de eigen behoefte' doorkruist door een andere ingreep vanuit het rijk: in de toekomst zal de woonruimteverdeling niet langer lokaal,

maar regionaal worden toegepast. Zaanstad zal dan ook een deel van haar woningvoorraad open moeten stellen voor bewoners van het ROA-gebied.

Het meest behoudende scenario, het kernen-scenario, zal evenmin op grote bijval vanuit de lokale politiek kunnen rekenen. Het komt niet tegemoet aan de Zaanse woningbehoefte en is moeilijk te rijmen met Zaanstads positie als 'bouwgemeente' in het ROA.

De koers die Zaanstad in haar structuurschets kiest, zal waarschijnlijk het meest overeenkomen met het lokale scenario: het is een compromis tussen het door de bevolking gewenste kernen-scenario en de druk vanuit de ROA. In ieder geval heeft de enquête dan de functie het gemeentebestuur te ondersteunen bij het streven naar behoud van de veenweidegebieden in de gemeente. Want hoewel het met een andere vraagstelling beter uit de verf had kunnen komen, blijkt uit het onderzoek een grote terughoudendheid bij de Zaanse bevolking wanneer het gaat om bebouwing van de waardevolle groene zones in hun gemeente.

Mogelijke bouwlocaties in Zaanstad.

- ① Guisveld
- ② Oostzanerpolder
- ③ Zaaneland en Zaanoevers
- ④ Willis Indijk
- ⑤ Assendelft Noord
- ⑥ Westzijderveld

delijke locaties; de Zaanoevers en het William Pont-eiland in de Voorzaan. Bouwen op landbouwgrond in de kern Assendelft acht men acceptabel, bebouwing van de unieke veenweidegebieden Guisveld en Westzijderveld niet. Het college wordt hierin gesteund door de onlangs opgestelde MER's voor de verschillende woningbouwlocaties. Op economisch gebied richt het gemeentebestuur zich op het aantrekken van industriële bedrijvigheid.

REËEL

Hoe reëel zijn nu de twee andere scenario's? Het gewestelijk scenario is waarschijnlijk vooral een boze droom van de college-partijen (PvdA, CDA en D66). Uitvoering van het scenario zou een enorme aantasting van steeds zeldzamere veenweide-landschappen betekenen. Bovendien soupeert Zaanstad al haar reserve-ruimte voor de toekomst binnen 10 jaar op. Externe druk brengt het gewestelijk

LIA DE LANGE
Redactie AGORA